

אוניברסיטת בר אילן

שיקולים ניהוליים חינוכיים בהצבת מורים בכיתותיהם:

**חקר מקרה של הצבת מורי מתמטיקה בהוראת 3,4,5 יחידות
בגרות בישראל**

הדס לנדא

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בבית הספר חינוך של אוניברסיטת בר אילן

תקציר

1. רקע

בשנים האחרונות ניכרת מגמה הולכת וגוברת להעצים את לימוד המתמטיקה בבתי הספר בישראל, תוך שימת דגש על השכלתו המתמטית של המורה. שיבוץ המורים במוסדות החינוך היסודי, ובחטיבה בעליונה מושתת על התמחות המורים. יחד עם זאת, אין קריטריונים ברורים ואחידים באשר לשיבוץ המורים למתמטיקה בכיתות השונות בתוך החטיבה היסודית ובתוך החטיבה העל יסודית וכן בהקבצות השונות. בנוסף, מחקרים מצאו קשר בין תחושת המסוגלות העצמית של המורה לבין הישגי התלמידים (לב וריץ, 1999 ; Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001 ; Linnenbrink & Pintrich, 2002). בד בבד טרם נערך מחקר הבוחן במשולב את הקשר בין השכלתו המתמטית של המורה, תחושת מסוגלותו האישית, עמדותיו החינוכיות, העדפת השיבוץ שלו ושיבוצו בפועל בהקבצות השונות וביח"ל השונות.

2. מטרת המחקר המרכזית:

בדיקת הגורמים המסבירים את השיקולים הניהוליים חינוכיים בהצבת מורי מתמטיקה בכיתותיהם, בהקבצות השונות וביח"ל השונות (3 יח"ל- 5 יח"ל).

3. ההשערות

יימצאו קשרים בין השכלתו המתמטית של המורה לבין שיבוצו בפועל בכיתות, ביח"ל ובהקבצות השונות. ייימצאו קשרים בין השכלתו המתמטית של המורה לבין העדפתו באשר לשיבוצו ביח"ל, בכיתות ובהקבצות השונות. סובלנותו של המורה כלפי התלמידים, תחושת מסוגלותו לקידום התלמיד החלש, תחושת מסוגלותו בהוראה והשכלתו המתמטית ייתרמו להסבר שיבוצו. ביח"ל, בכיתות ובהקבצות השונות.

4. הליך המחקר

מתודת המחקר כמותית. הנחקרים התבקשו לענות באופן אנונימי על שישה שאלונים; שאלון דמוגרפי ורקע אישי, שאלון תחושת מסוגלות אישית בהוראה, שאלון תחושת מסוגלות לקידום התלמיד החלש, שאלון הבוחן עמדות סובלניות כלפי התלמידים, שאלון שיבוץ בפועל והעדפתו בשיבוץ ושאלון נוסף, המבקש מהמורים לדרג את התוכנות הנדרשות מהמורה למתמטיקה עפ"י

היחידות בהן הוא מלמד. ממצאי המחקר נותחו בכלים סטטיסטיים רבים; מתאמי פירסון, רגרסיה מרובה, רגרסיה בצעדים, אנובה עם מדידות חוזרות וניתוח בשיטת SEM.

5. הנבדקים

312 מורים למתמטיקה המלמדים 3-5 יח"ל בבתי ספר תיכוניים ברחבי הארץ. נדגמו ממחוזות שונים במשרד החינוך, מיישובים גדולים וקטנים וממגזרים שונים (ממלכתי, ממ"ד, מוכר שאינו רשמי והמגזר הערבי). חלק מהמורים שנדגמו הינם מורים בעלי תפקידים נוספים בבית הספר כגון רכזי מקצוע, מחנכים ובעלי תפקיד הנהלה. מנעד שנות הוותק של המורים שנדגמו נע בין שנת ותק אחת לבין 45 שנות ותק.

6. תוצאות

ההשערות בכללותן אוששו. תוקף מודל הקושר בין השכלתו המתמטית של המורה, לבין שיבוצו בפועל ובין העדפותיו בשיבוץ. מניתוחי ההמשך עולה כי ישנה חשיבות בשיבוץ המורה גם לעמדותיו הסובלניות של המורה, תחושת מסוגלותו בהוראה, ותחושת מסוגלותו לקידום התלמיד החלש.

החידוש התאורטי והיישומי

לראשונה בוצע מחקר הבוחן באופן אינטגרטיבי מגוון גורמים המסבירים את שיקולי השיבוץ הניהוליים חינוכיים של מורי מתמטיקה בידי צוות הניהול. תוצאות המחקר פותחים צוהר לעולמם של המורים למתמטיקה המלמדים בהקבצות השונות ומבהירים את הכישורים וההכשרה הנדרשים למורים למתמטיקה בהתאם להקבצות הלימוד השונות. יש בתוצאות חומר מעורר מחשבה על אופן ההכשרה של המורים למתמטיקה, על חלוקת ההקבצות במערכת החינוך בישראל ועל העדר כלים תקפים ומהימנים ומקצועיים לשיבוץ המורים למתמטיקה בהקבצות השונות.